

βάρκα

βάρκα, η, ουσ. [<μσν. βάρκα <λατιν. barca], η βάρκα. Υποκορ. **βαρκάκι, το** (βλ. λ.). (Ακολουθούν 21 φρ.)·

- *βάζει τη βάρκα στο λιμάνι*, (ιδίως για άντρα) δέχεται να υποστεί τη σεξουαλική πράξη, είναι ομοφυλόφιλος, πούστης και κατ' επέκταση πρόκειται για άτομο ανάξιο λόγου, ασήμαντο, τιποτένιο: «μόλις έμαθα πως ο τάδε βάζει τη βάρκα στο λιμάνι, έπεσα απ' τα σύννεφα || μήπως περίμενες από κάποιον που βάζει τη βάρκα στο λιμάνι να έχει μπέσα;». Από παρομοίωση του πέους με τη βάρκα και του πρωκτού με το λιμάνι. Συνών. *βάζει κρέας στον κώλο του*·

- *για δε(ς) αν κουνιούνται οι βάρκες ή για πά(νε) να δεις αν κουνιούνται οι βάρκες ή δεν πα(ς) να δεις αν κουνιούνται οι βάρκες; ή πά(νε) να δεις αν κουνιούνται οι βάρκες*, **α.** ειρωνική προτροπή σε κάποιον που έχει την εντύπωση πως μπορεί να μας ξεγελάσει ή που προσπαθεί να μας ξεγελάσει. **β.** ειρωνική προτροπή σε κάποιον που κάνει τον έξυπνο ή τον έμπειρο σε κάτι, ενώ εμείς είμαστε πιο έξυπνοι ή πιο έμπειροι από αυτόν. Συνών. *για δε(ς) απ' τη γωνία αν έρχομαι ή για πά(νε) να δεις απ' τη γωνία αν έρχομαι ή δεν πα(ς) να δεις απ' τη γωνία αν έρχομαι; ή πά(νε) να δεις απ' τη γωνία αν έρχομαι*·

- *δεν μπορείς να πατάς σε δυο βάρκες*, δεν μπορεί κανείς να ασχολείται με επιτυχία με δυο διαφορετικές δουλειές ταυτόχρονα: «πρέπει να δώσεις μια προτεραιότητα και ν' αποφασίσεις ποιο απ' τα δυο θέλεις να κάνεις πρώτα, γιατί δεν μπορείς να πατάς σε δυο βάρκες». Συνών. *από ένα πρόβατο, δυο δέρματα δε βγαίνουν / δυο καρπούζια σε μια μασχάλη δε χωράνε*·

- *είναι βάρκα γιαλό*, **α.** έκφραση που δηλώνει πως τα πάντα σε ένα χώρο ή τόπο είναι πλημμυρισμένα, ιδίως ύστερα από καταρακτώδη βροχή: «μετά τη βροχή, όλα τα έπιπλα στο σπίτι ήταν βάρκα γιαλό || μετά τις βροχοπτώσεις όλα στον κάμπο είναι βάρκα γιαλό || όταν πλημμυρίζει ο Έβρος, όλη η γύρω περιοχή είναι βάρκα γιαλό». **β.** έκφραση για μεγάλη αστάθεια αυτοκινήτου: «να κοιτάξεις το σύστημα διευσθύνσεως, γιατί τ' αμάξι σου είναι βάρκα γιαλό»·

- *είναι βάρκα χωρίς κουπιά*, δεν έχει προσωπική γνώμη, άγεται και φέρεται, κινείται απρογραμματίστα: «μην πάρεις τη γνώμη του τάδε, γιατί είναι βάρκα χωρίς κουπιά || απ' τη μέρα που χρεοκόπησε, είναι βάρκα χωρίς κουπιά». (Λαϊκό τραγούδι: *κι αν είμαι βάρκα στη ζωή, χωρίς κουπιά, και την καρδιά μου η απονιά σου την πληγώνει, μα είναι και Θεός που βλέπει από ψηλά κι από την κρίση του κανένας δε γλιτώνει*)·

- *είναι σαν βάρκες*, (για υποδήματα) είναι πολύ πιο μεγάλα και φαρδιά στο νούμερο από ό,τι θα έπρεπε να είναι γι' αυτόν που τα φοράει, ή έχουν ανοίξει, φαρδύνει, από την πολυχρησία: «φορούσε κάτι παπούτσια που ήταν σαν βάρκες κι έμοιαζε, καθώς περπατούσε, με τον Σαρλώ»·

- *έκατσε η βάρκα*, προσάραξε σε αβαθή νερά, κόλλησε σε ξέρα: «είχε πάει για ψάρεμα, αλλά, επειδή του ήταν άγνωστα τα νερά, έκατσε η βάρκα του και τον έβγαλε έξω το Λιμενικό»· βλ. και φρ. *την έκατσα τη βάρκα*·

- *έχει κάτι πόδια σαν βάρκες*, έχει υπερβολικά μεγάλα πέλματα: «αυτός αποκλείεται να βρει παπούτσια στο νούμερό του, γιατί έχει κάτι πόδια σαν βάρκες»·

- *η βάρκα κάνει νερά*, η βάρκα έχει ρωγμές από τις οποίες μπαίνουν νερά και, κατ' επέκταση, η δουλειά ή η υπόθεση αρχίζει να μην πηγαίνει καλά, αρχίζει να παρουσιάζει προβλήματα: «απ' τη στιγμή που ανέλαβε ο τάδε τη διεύθυνση του εργοστασίου, η βάρκα κάνει νερά»·

- *ίσα βάρκα ίσα νερά*, εξισορρόπηση εσόδων εξόδων: «πόσα κέρδισες τον τελευταίο μήνα; -Μπα τίποτα, ίσα βάρκα ίσα νερά»·

- *ίσα βάρκα ίσα πανιά*, βλ. φρ. *ίσα βάρκα ίσα νερά*·

- *καθίζω τη βάρκα*, τη φέρνω να ακουμπήσει στα ρηχά, σε ξέρα, την προσαράζω: «επειδή σηκώθηκε ξαφνικό κύμα, τράβηξα με δύναμη κουπί και κάθισα τη βάρκα στα ρηχά»·

- *κάθισε η βάρκα*, βλ. *συνηθέστ. έκατσε η βάρκα*.

- *πάμε στο άγνωστο με βάρκα την ελπίδα*, έκφραση αισιοδοξίας για ενέργεια με άγνωστο αποτέλεσμα, αλλά με την προσδοκία πως θα έχει θετική κατάληξη: «Ξεκίνησα μια καινούρια δουλειά, χωρίς να ξέρω τα μυστικά της κι έτσι πάμε στο άγνωστο με βάρκα την ελπίδα». (Τραγούδι: *προχτές αντίκρισα την πρώτη μου ρυτίδα υπάρχουν τόσα στη ζωή που δεν τα είδα, **πάμε στο άγνωστο με βάρκα την ελπίδα** πάμε να ζήσουμε σε κόσμους μακρινούς*). Ο πλ. και όταν το άτομο μιλάει μόνο για τον εαυτό του.

- *πάτησα στη γη, χέζω τη βάρκα σου*, λέγεται για αχάριστους ανθρώπους, που, μόλις ξεπεράσουν τη δύσκολη κατάσταση στην οποία βρίσκονταν, ξεχνούν αυτούς που τους βοήθησαν: «τέρμα οι βοήθειες, γιατί οι πιο πολλοί είναι πάτησα στη γη, χέζω τη βάρκα σου».

- *πηγαίνει σαν σπασμένη βάρκα*, περπατάει με πολύ κόπο και ταλαντεύεται δεξιά αριστερά, είτε γιατί είναι μεθυσμένος είτε γιατί είναι βαρυφορτωμένος: «σίγουρα θα 'ταν πάλι πιωμένος, γιατί τον είδα που πήγαινε σαν σπασμένη βάρκα || ήταν τόσα πολλά αυτά που κουβαλούσε, που πήγαινε σαν σπασμένη βάρκα». Από την εικόνα της σπασμένης βάρκας, που πλέει με μεγάλη δυσκολία.

- *σαν σπασμένη βάρκα*, απάντηση αποκαρδιωμένου ανθρώπου από τη ζωή του ή από την κακή πορεία των εργασιών του σε άτομο που το ρωτάει *πώς πάει ή πώς τα πας ή πώς πάνε τα πράγματα*.

- *σε βάρκα γεννήθηκες; ή σε βάρκα σε γέννησε η μάνα σου*; ειρωνική παρατήρηση σε κάποιον που μπαίνοντας ή βγαίνοντας από κάποιο χώρο άφησε πίσω του την πόρτα ανοιχτή. Από το ότι μπαίνοντας ή βγαίνοντας κανείς από μια βάρκα δεν υπάρχει πόρτα για να την κλείσει. Συνών. *κουρελού έχετε στην πόρτα σας; / κουρελού έχετε στο σπίτι σας; / σε σπηλιά γεννήθηκες; ή σε σπηλιά σε γέννησε η μάνα σου; / σε τσαντίρι γεννήθηκες; ή σε τσαντίρι σε γέννησε η μάνα σου(;)·*

- *τα φέρνω ίσα βάρκα ίσα νερά*, δεν κερδίζω αλλά ούτε χάνω τίποτα, εξισορροπώ έσοδα και έξοδα: «τον τελευταίο χρόνο μόλις και μετά βίας τα φέρνω ίσα βάρκα ίσα νερά».

- *την έκατσα τη βάρκα*, **α.** απέτυχα να φέρω σε πέρας μια δουλειά ή μια υπόθεση: «απ' τη στιγμή που δεν είχα άλλα λεφτά να ρίξω στη δουλειά μου, την έκατσα τη βάρκα». Από το ότι, όταν προσαράξει η βάρκα σε αβαθή νερά, δεν μπορεί να πάει αυτός που είναι μέσα στον προορισμό του. (Λαϊκό τραγούδι: *την κάτσαμε, την κάτσαμε, την κάτσαμε τη βάρκα, τέρμα*). **β.** βρέθηκα σε πολύ δύσκολη θέση ή κατάσταση: «μόλις τους είδα να 'ρχονται όλοι αγριεμένοι καταπάνω μου, την έκατσα τη βάρκα». Από την ψυχική κατάσταση του ατόμου που προσάραξε τη βάρκα σε αβαθή νερά· βλ. και φρ. *έκατσε η βάρκα*.

- *χέστηκα (χεστήκαμε) κι η βάρκα έγειρε ή χέστηκα (χεστήκαμε) κι η βάρκα γέρνει*, αδιαφορώ τελείως για ό,τι έγινε ή ειπώθηκε: «ο τάδε είπε πως θα σε κάνει έξωση. -Χέστηκα κι η βάρκα έγειρε». Ο πλ. και όταν το άτομο μιλάει μόνο για τον εαυτό του.